Det första sammandraget ur förre nämndemannen Albert Gustafssons anteckningar från Marbäck under svunna år, som förut förebådats, följer här nedan. Anteckningarna inleds med en utredning om den närmaste släkten samt gården Hagas ägare, främst sedan den tillträddes av hans förfäder 1848. Därefter övergår han till några anteckningar om

Marbäcks kyrka.

Över dörren till sakristian och över södra ingången till Marbäcks kyrka är upphängda två s.k. series pastorum, upptagande alla kända kyrkoherdar i Marbäck från 1338 till våra dagar. Marbäcks förste präst skall ha varit Sven eller Sveno Eric. Om honom vet man inte stort mer än att han underskrivet ett köpebrev 1338 alltså under Magnus Erikssons regering. Då känner man till något mer om Marbäcksherden Haquinius Laurentii, som tillträdde ämbetet 1520 men avsattes redan 1527. Orsaken var att Haquinius, som var en god katolik, inte ansåg sig kunna predika lutherskt. Han var således en av de många opponenterna mot Gustaf Vasas kyrkopolitik. Den lutherska läran vann först anhängare i städerna, medan det ställde sig svårare att utrota katolicismen på landsbygden, där man höll strängare på gamla seder och bruk och där präster, munkar och nunnor hade ett hårdare grepp om sinnena. Haquinius Laurentii var för övrigt inte den ende prästen i Norra Vedbo härad som satte sig upp mot lutherdomen. Biskop Brask i Linköping blåste under missnöjet på sitt sätt men måste ge upp. I och med att Haquinius avsattes blev Marbäck annex till Askeryd, dock för att 1561 åter bilda egen församling.

Större intresse knyter sig till Jonas Johannis Svalander, som var präst i Marbäck 1623-1638. Han började först att hålla kyrkobok och under hans tid reparerades såväl klockstapeln som kyrkomuren. Vidare fick Marbäck då sin första sockenstuga. Kyrkoherde Magnus Ennander kom hit 1692 men förordnades 1707 till Säby. Han protesterade mot den inskränkning, som baron Krister Bonde olovandes tillät sig göra gent emot prästgården. År 1692 lät denne nämligen bygga en ny bro över ån vid prästgårdens fiske samt över dess hömad, där det tidigare inte funnits någon bro, och allmän väg över prästgårdens gärde. Tre år senare föreslog han, att han skulle få byta till sig till Gåseryd (prästgården) och i dess ställe lämna hemmanet Haga. Baron beskrev Gåseryd som ganska obetydligt ifråga om åker och äng och en utmark som knappast gav vedbrand medan han framhöll att Haga skulle bli ett till prästgård mycket lämpligt hemman, som räntade i silvermynt 25 daler, 25 öre och 8 rundstycken. Det blev avslag med motivering, att Haga var roterat. Då erbjöd sig baron Bonde att flytta knekthållet på annan gård. Landshövdingen i Jönköpings län vågade dock inte återkomma till Karl XI med frågan "på grund av dennes barskhet.

Kyrkoherdar i Marbäck har varit: Gustaf Emanuel Lundgren 1856-1866, Otto Wilhelm Redelius 1866-1873, Sven Axel Lundberg 1873-1889, Nils Magnus Löfgren 1889-1925, Erik Theodor Wastesson 1925-1939, Bertil Lundgren 1939-1955.

Till raden av kyrkor, utsmyckade med målningar av målaren Amund, får man också räkna Marbäcks kyrka. Vid undersökning inför den restaurering, som började 1946, fann man under kalkputsen antydningar till målningar. Församlingen beslöt att de skulle framtagas. Det med stort intresse motsedda blott-läggandet uppenbarade medeltidsmålningar, vars motiv och utformning visar stor släktskap med målningar i Gökhems och Kumlaby kyrkor, vilka tillskrivas ovan nämnde M. Amund. Gemensamma drag med målningarna i Säby kyrka finns också. Målaren Amund var verksam i slutet av 1400-talet. Hans namn har

man funnit i Södra Råda kyrka i Värmland, men hans arbetsfält synes ha varit Västergötland, Småland och Östergötland, där man påträffar hans verk i en lång rad kyrkor.

När Marbäcks kyrka målats kan ej fastställas. Kyrkan är troligen från 1200-talet. Den har rakslutet kor. Frågorna om vilken del av kyrkan som är äldst, om tillbyggnad och golvsänkning i koret och om östgavelns många fönster är ännu olösta. På 1400- talet slogs valven, som möter i fyra travéer. De fyra kryssvalven liksom kyrkans väggar fylldes, inte så många år efter valvslagningen, med A. Amunds målningar, som gav värme och liv åt kyrkorummet. Målaren smyckade också väggarna, men av målningarna här finns ytterst litet kvar. Marbäcks kyrka fick behålla sina medeltida målningar till , 1693. Från det året finns en notering om att en muraremästare erhållit en summa pengar för att han kalkat kyrkan, både inuti och utanpå. Efter överkalkningen detta år dröjde det 80 år Innan en målare på nytt fick pryda kyrkan. Om den händelsen talar en inskription över den gamla ingångsdörren till koret:

"År 1773. Då denna kyrka målades, då var Petrus Engstrand Pastor, Mag. Tomas Engstrand S. M. Adjunkt, Magnus Hyltenius Klåkare, Lars Svensson i Råby, Nils Andersson i N. Notåsa kyrkovärdar".

Det var en målare Meijer. som utförde draperimålningar i blått och gult 1773. Man har ansett värdefullt att även ha kvar något av denna blåmålning som ett uttryck för 1700-talets goda vilja och den tidens sätt att pryda fädernas kyrka. När Marbäcks kyrka nu blivit restaurerad är det anledning till stor tacksamhet. Det år också glädjande att ingenting finns i dessa målningar som stöter eller stör andakten, utan de utgör en värdig utsmyckning av det helgade rummet. Vår önskan är att Marbäcks gamla kyrka nu och i framtiden skall vara en plats, där människor får uppleva helgd, andakt och trygghet.

Av f.d. nämndeman Albert Gustafsson, Haga

Publicerad i Smålandstidningen 5 september 1957